

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-08

Milieuraad

21 501-33

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 908

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT EN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 augustus 2023

Met deze brief informeren wij u, mede namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Minister voor Natuur en Stikstof, over de informele bijeenkomst van milieuministers op 10 juli jl. en de gedeelde informele bijeenkomst van milieu- en energieministers op 11 juli jl. die plaatsvonden in Valladolid, Spanje.

Daarnaast informeren wij u over het akkoord in de trilogie over de verordening betreffende ozonlaag afbrekende stoffen en de stand van zaken in de trilogie over de verordening betreffende gefluoreerde broeikasgassen.

Tot slot bieden wij u, mede namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de kwartaalrapportage aan met de stand van zaken van de lopende onderhandelingen van de Europese voorstellen op het terrein van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen

De Minister voor Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

I. Verslag informele bijeenkomst van milieu- en energieministers op 10 en 11 juli 2023

De informele bijeenkomst van milieu- en energieministers op 10, 11 en 12 juli jl. stond in het teken van het reflecteren over hoe de ecologische, klimaat en energie transities in Europa kunnen worden versneld om de grote wereldwijde crises het hoofd te bieden, zonder de welvaart in gevaar te brengen. Er vond geen besluitvorming plaats.

Op 10 juli waren voor de milieuministers drie sessies gepland, waarbij het Spaans voorzitterschap inzette op een integrale benadering van de geagendeerde onderwerpen. Het Spaans voorzitterschap wilde het tijdens de eerste sessie hebben over een geïntegreerd beheer van bodem, water, bos en biodiversiteit. Tijdens de tweede sessie werd ingegaan op maatregelen om zwerfvuil op zee aan te pakken. Tot slot werd in de derde werksessie de balans tussen biodiversiteit en hernieuwbare energie besproken.

Op 11 juli vond er een gezamenlijke sessie van milieu- en energieministers plaats over de verwachtingen voor COP28 en de bijdrage van de energiesector. Aansluitend vond op 12 juli een informele bijeenkomst van energieministers plaats. Uw Kamer wordt hier apart over geïnformeerd.

10 juli

Eerste sessie: Naar een geïntegreerd beheer van bodem, water, bos en biodiversiteit

Het voorzitterschap benadrukte de urgentie van een goed beheer van bodem, water, bos en biodiversiteit om de uitdagingen op het gebied van klimaatverandering, verlies van biodiversiteit en milieuvervuiling het hoofd te bieden. Het voorzitterschap onderstreepte de noodzaak om tot een integrale benadering te komen rondom beheer, en de silo mentaliteit en gefragmenteerd beleid te doorbreken op EU-niveau. Het voorzitterschap nodigde lidstaten uit om hierop te reflecteren.

De Europese Commissie (hierna: Commissie) steunde de oproep tot een meer geïntegreerde benadering rondom het beheer van bodem, water, bos en biodiversiteit. De Commissie gaf aan met een interdisciplinaire blik te werk te gaan om niet alleen een groene, maar ook een inclusieve transitie vorm te geven. Daarnaast benadrukte zij dat de EU moet focussen op het oplossen van de biodiversiteitscrisis. Als voorbeeld gaf de Commissie de uitwerking van de afspraken voortvloeiend uit COP15 (Kamerstuk 26 407, nr. 146), de natuurherstelverordening, en de recent gepresenteerde plannen voor bodembeleid: het op 5 juli gepresenteerde voorstel voor een Richtlijn Bodemmonitoring en veerkracht (Bijlage bij Kamerstuk 36 397, nr. 1).¹

Tot slot gaf de Commissie aan dat een geïntegreerde benadering nodig is op bos en marine biodiversiteit om deze ecosystemen te bedienen.

Vrijwel alle lidstaten gaven aan zich te kunnen vinden in het benaderen van bodem, water, bos en biodiversiteit via een geïntegreerde benadering. Dit betekent niet alleen een klimaat- of biodiversiteitsbenadering, maar ook dat sociaaleconomische aspecten meegenomen kunnen worden in de uitwerking van Europees beleid. Verschillende lidstaten zeiden dat er in toenemende mate op nationaal niveau integraal gewerkt wordt. Daarnaast benadrukten lidstaten dat de *Green Deal* gezien kan worden als de integrale benadering op Europees niveau, met diverse uitwerkingen per

¹ COM(2023) 416.

sector onder het gehele pakket. Ook benadrukten enkele lidstaten dat acties rondom de *Green Deal*, zoals natuurkwaliteit en biodiversiteit maar ook economische activiteit, complementair moet zijn aan elkaar. Tot slot benadrukten enkele lidstaten uitdagingen voor geïntegreerd beleid, zoals een gedegen gezamenlijke evaluatie van de haalbaarheid van gestelde Europese doelen voor beheer van bodem, water, bos en biodiversiteit, en de beschikbaarheid van Europese fondsen en financiële middelen om de implementatie uit te voeren.

Nederland heeft benadrukt dat in Nederland via nationaal beleid, zoals water en bodem sturend², ingezet wordt op een integrale benadering zoals geagendeerd door het voorzitterschap. Verder heeft Nederland benadrukt dat via de implementatie van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) geïntegreerd wordt gewerkt aan diverse doelen rondom natuur, biodiversiteit, water, bodem, lucht en klimaat.

Tweede sessie: Van bron tot zee. Maatregelen om zwerfvuil op zee te verminderen

Tijdens de tweede sessie benadrukte het voorzitterschap dat zwerfvuil op zee, maar ook in rivieren, overal aanwezig is in de EU. Het voorzitterschap gaf aan dat de doelen die de EU zich gesteld heeft, gehaald moeten worden, en dat meer inzet noodzakelijk is. De internationale afspraken rondom de duurzame ontwikkelingsdoelen, en andere internationale inzet om plasticvervuiling tegen te gaan, zijn hierbij van belang. Het voorzitterschap onderstreepte dan ook de noodzaak om tot een bindend VN-verdrag over plasticvervuiling te komen.

De Commissie herhaalde dat met diverse Europese initiatieven plastics teruggedrongen dienen te worden. De Commissie gaf het voorbeeld dat binnen de nulverontreinigingsambitie het doel gesteld is om 30% terugdringing van marine zwerfvuil in 2030 te bereiken. Daarnaast benadrukte de Commissie dat vervuiling niet aan de Europese grens ophoudt, waardoor internationale samenwerking noodzakelijk is. Ook onderstreepte de Commissie het belang van de onderhandelingen voor een VN-verdrag over plasticvervuiling met bindende doelen en maatregelen, een gehele levenscyclus benadering, het aanpakken van zorgwekkende additieven en chemicaliën in plastics, en het verminderen van plastics gemaakt van fossiele brandstoffen. Tot slot benadrukte de Commissie het «vervuiler betaalt»-principe, en de noodzaak om bedrijven mee te nemen in het implementeren van wetgeving.

Alle lidstaten onderschreven de noodzaak om plasticvervuiling tegen te gaan op zee, maar ook in rivieren, en dat hiervoor een aanpak voor de gehele waardenketen, en ook aan de bron noodzakelijk is. In dat licht onderschreven vrijwel alle lidstaten de noodzaak om meer inzet te plegen via bestaande EU-wetgeving om zwerfvuil aan te pakken. Ook verwelkomden vrijwel alle lidstaten de EU-inzet om plasticvervuiling tegen te gaan, en de inzet binnen de *Hoge Ambitie Coalitie*³ om tot een bindend VN-verdrag over plasticvervuiling te komen. Tot slot riepen enkele lidstaten de Commissie op om snel een ambitieus voorstel te presenteren rondom microplastics. Nederland onderschreef de noodzaak van een gezamenlijke Europese bronaanpak om plasticvervuiling in de EU terug te dringen. Ook riep Nederland op om tot een internationaal bindend VN-verdrag over plasticvervuiling te komen eind 2024, dat ook de

² Kamerstukken 27 625 en 30 015, nr. 592.

³ Engels: «the *High Ambition Coalition (HAC) to End Plastic Pollution*»: De HAC bestaat op dit moment uit 58 leden (waaronder 16 EU-lidstaten inclusief Nederland en de EU als geheel) die pleiten voor een ambitieus en bindend VN-verdrag over plasticvervuiling.

voorkant van de plasticsketen aanpakt via een focus op reductie, het stimuleren van hergebruik en een circulaire plastics economie.

Derde sessie: De balans tussen hernieuwbare energie en biodiversiteitsbeheer

Het voorzitterschap benadrukte dat het een complex vraagstuk is dat niet alleen uit economische- en milieu-elementen bestaat, maar ook sociale aspecten heeft. Als voorbeeld van het sociale aspect werd de noodzaak benoemd om inwoners van de EU mee te nemen in het uitrollen van hernieuwbare energie zoals zonnepanelen of windmolens. Daarnaast benadrukte het voorzitterschap dat planning en identificatie van locaties waar natuurinclusief gebouwd kan worden, belangrijk is voor de uitrol van hernieuwbare energieprojecten.

De Commissie onderstreepte dat het geen twijfel heeft over de noodzaak om hernieuwbare energie uit te rollen in de EU, maar dat tegelijkertijd de biodiversiteit beschermd moet worden. De Commissie benoemde daarbij ter illustratie het bouwen van kunstmatige riffen in zee, en natuurinclusief bouwen van windparken op zee. Er werd benadrukt dat voor de balans tussen hernieuwbare energie en biodiversiteitsbeheer het belangrijk is om goed in kaart te brengen waar de kansen liggen. De Commissie benadrukte dat REpowerEU⁴ en RED III⁵ raamwerken geeft om dit proces te versnellen.

Vrijwel alle lidstaten onderschreven het doel om tot een balans te komen tussen het versnellen van de uitrol van hernieuwbare energie en de bescherming van de biodiversiteit. Enkele lidstaten gaven aan dat versnelling van vergunningverlening voor hernieuwbare energieprojecten noodzakelijk is om de energietransitie te versnellen, maar dat dit niet ten koste moet gaan van biodiversiteitsverlies. Veel lidstaten gaven aan al natuurinclusief te werken en hier in hun vergunningverlening rekening mee te houden. Daarnaast onderschreven diverse lidstaten de noodzaak om ook de sociale aspecten mee te nemen in de uitrol van hernieuwbare energie en de stakeholders samen te laten werken. Ook gaven enkele lidstaten aan dat er meer inzet nodig is op financiering van de uitrol van hernieuwbare energie. Nederland benadrukte dat de balans gevonden moet worden tussen natuur- en biodiversiteitsbeheer enerzijds en hernieuwbare energieprojecten anderzijds, en dat deze doelen niet tegenover elkaar staan. Een voorbeeld hiervoor dat Nederland inbracht, is het combineren van hernieuwbare energieprojecten op zee met het bevorderen van biodiversiteit door natuurinclusief te bouwen. Ook benoemde Nederland de nationale programma's rondom regionale energiestrategieën en strategie voor wind op zee als voorbeelden van inclusief werken tussen hernieuwbare energie en biodiversiteit.

11 juli

Sessie verwachtingen COP28 en bijdrage energiesector

Tijdens de informele bijeenkomst van milieu-ministers vond een gezamenlijke sessie met de energieministers plaats over de verwachtingen voor COP28 en de bijdrage van de energiesector.

⁴ Verordening (EU) 2023/435.

⁵ Raad van de Europese Unie, 10794/2023 (Het voorstel bevindt zich op dit moment in de juristen-linguïsten fase. In de komende tijd zal het als hamerstuk voorliggen in het Europees Parlement en de Raad. Na goedkeuring zal de RED III richtlijn officieel worden gepubliceerd in het Publicatieblad van de EU).

COP28 vindt plaats tussen 30 november en 12 december 2023 in Dubai. Tijdens de COP onderhandelt de EU als één partij. De Nederlandse inzet wordt daarom hoofdzakelijk vastgelegd in de EU-posities die voorafgaand aan iedere COP door de lidstaten en de Commissie worden vastgesteld. Tijdens de Milieuraad van 16 oktober 2023 zal de gezamenlijke positie van de EU voor COP28 worden vastgesteld in zogenoemde Raadsconclusies. Tijdens deze informele bijeenkomst is hier al een begin mee gemaakt.

Aankomend COP28 voorzitter Sultan Al Jaber uit de Verenigde Arabische Emiraten, lichtte zijn prioriteiten voor COP28 toe. Ten eerste moeten fossiele brandstoffen worden afgebouwd en hernieuwbare energiecapaciteit worden opgeschaald. In dit kader riep hij op tot het afspreken van mondiale *pledges* op het gebied van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. Ten tweede is meer kapitaal nodig, vooral voor ontwikkelingslanden. Op COP28 moet een besluit genomen worden over de vormgeving van het tijdens COP27 afgesproken fonds voor schade en verlies als gevolg van klimaatverandering (*Loss and Damage Fund*). Daarnaast moet meer private financiering worden gemobiliseerd en spelen multilaterale ontwikkelingsbanken een cruciale rol. Tot slot moet het raamwerk over de *Global Goal on Adaptation* worden vastgesteld en financiering voor klimaatadaptatie worden opgeschaald. De COP28 voorzitter riep de EU op om hierin een leidende rol te pakken, wat onderschreven werd door het Spaanse voorzitterschap.

De Commissie gaf aan dat de EU veel van de genoemde prioriteiten deelt en dat het zich aansluit bij de oproep van de COP28 voorzitter om vrijwillige *pledges* voor te bereiden op het gebied van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. De Commissie stelt voor de jaarlijks ingezette hernieuwbare energiecapaciteit wereldwijd te verdrievoudigen van 2020 tot en met 2030 en verder, en dat 95% van de nieuwe elektriciteitscapaciteit uit hernieuwbare energiebronnen of kernenergie moet komen. Daarnaast stelt de Commissie voor de wereldwijde snelheid van energie-efficiëntie verbeteringen gedurende het komende decennium (2020–2030), gemeten in finale energie-intensiteit, minimaal te verdubbelen. Het merendeel van de lidstaten gaf aan voorstander te zijn van mondiale *pledges* op het gebied van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. Volgens het kabinet kan dit helpen investeringen in hernieuwbare energie en energie-efficiëntie op te schalen, vooral in ontwikkelingslanden.

Op gebied van mitigatie riep een groot aantal lidstaten, waaronder Nederland, op tot een ambitieuze uitkomst van de *Global Stocktake*, dat niet alleen de balans op zou moeten maken van de implementatie van de Overeenkomst van Parijs, maar ook een duidelijk pad moet bevatten om de wereld dichterbij het 1,5 gradendoel te brengen. Hierbij werd verwelkomd dat de EU met het Fit-for-55-pakket het goede voorbeeld geeft en andere landen kan aansporen om geüpdatete *Nationally Determined Contributions*⁶ voor 2030 in te dienen en hun ambitie in de volgende cyclus NDC's vanaf 2025 te verhogen.

Een aantal klimaatambitieuze lidstaten, waaronder Nederland, benadrukten dat hoewel het afvangen en opslaan van CO₂ en andere reductietechnologieën (*Carbon Capture and Storage, CCS*) nodig is richting klimaatneutraliteit, deze technologieën enkel toegepast zouden moeten worden in sectoren waar geen alternatieven voorhanden zijn.

⁶ Nationally Determined Contributions (NDC's) zijn de inspanningen van elk land om de nationale emissies te verminderen en zich aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering.

Er was veel aandacht voor de noodzaak nieuwe financiering te mobiliseren, met name voor ontwikkelingslanden. Zo benadrukten een aantal lidstaten, waaronder Nederland, de noodzaak om een besluit te nemen over het *Loss and Damage Fund*. Ook onderstreepte een groot aantal lidstaten, waaronder Nederland, de noodzaak om private financiering op te schalen en de cruciale rol die multilaterale ontwikkelingsbanken spelen.

Tot slot spraken enkele lidstaten zich uit voor een overeenkomst op het raamwerk over de *Global Goal on Adaptation* en het belang van het opschalen van financiering voor klimaatadaptatie.

II. Akkoord trilogie verordening betreffende ozonlaag afbrekende stoffen en stand van zaken trilogie verordening betreffende gefluoreerde broeikasgassen.

Verordening betreffende de ozonlaag afbrekende stoffen (ODS)

Op 13 juni is overeenstemming bereikt tussen de Raad, het Europees Parlement en de Commissie over de herziening van de verordening betreffende de ozonlaag afbrekende stoffen (ODS)⁷.

Er zijn ten opzichte van de algemene oriëntatie geen grote wijzigingen. Er is overeenstemming bereikt over aangescherpte regelgeving ten aanzien van het voorkomen van emissies uit isolatieschuim in de afvalfase. Ook is er overeenstemming over het moderniseren van het ODS quotum- en vergunningensysteem en het leggen van een koppeling met het Europese douane systeem *Single Window CERTEX*.

Het kabinet is tevreden over het akkoord. Met de voorgestelde maatregelen rondom isolatieschuim en bouwafval kunnen de komende jaren beter emissies voorkomen worden. Daarnaast leveren de voorgestelde versoepelingen rond het vergunningensysteem en het registratiesysteem voor laboratoriumgebruik diverse lastenbeperkingen op voor het betrokken bedrijfsleven. Inwerkingtreding van de nieuwe verordening is voorzien op 1 januari 2024. Het is nog niet bekend wanneer de stemming in het EP zal plaatsvinden.

Verordening betreffende gefluoreerde broeikasgassen (FGAS)

De herziening van de ODS verordening hangt nauw samen met de herziening van de verordening gefluoreerde broeikasgassen (FGAS)⁸. Tot op heden is het in de trilogie nog niet gelukt hier een akkoord op te bereiken. Het grootste discussiepunt tussen de Raad en het EP betreft toekomstige productverboden voor warmtepompen en airconditioning die volledig FGAS vrij zijn. Het is nog niet bekend wanneer de volgende trilogie plaatsvindt. Voor het kabinet is het van belang dat er zo snel mogelijk overeenstemming wordt bereikt zodat de verordening per 1 januari 2024 in werking kan treden.

⁷ COM (2022) 151 final (Kamerstuk 22 112, nr. 3419).

⁸ COM (2022) 150 final (Kamerstuk 22 112, nr. 3418).